

KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA KUUETEISTKÜMNENDA ISTUNGI PROTOKOLL

Tallinnas

31. augustil 2004

Kohalviibijad:	Tõnu Anton , Riigikohtu esimehe kt, kohtute haldamise nõukoja esimees Lea Laarmaa , Riigikohtu liige Malle Seppik , Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Igor Amann , Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Helve Särgava , Tallinna Linnakohtu esimees Hurma Kiviloo , Tallinna Halduskohtu kohtunik, Eesti Kohtunike Ühingu esimees, lahkus 13.00 Nele Parrest , õiguskantsleri esindaja Donald Kiidjärv , Tartu Maakohtu kohtunik, sõnaõigusega liige. Reet Roos , Riigikogu liige, lahkus kell 13.15 Gea Suumann , Riigikohtu esimehe abi Märt Rask , tulevane Riigikohtu esimees, tutvumisnõupidamisel Sirje Öunpuu , Harju Maakohtu esimees, külaline Margus Sarapuu , Justiitsministeeriumi asekanstler, sõnaõigusega Timo Ligi , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse juhataja Taivo Kitsing , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse nõunik Kristel Laurson , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent
Juhatas Protokollis	Tõnu Anton , Riigikohtu esimehe kt, kohtute haldamise nõukoja esimees Kristel Laurson , Justiitsministeeriumi kohtute osakonna kohtuhaldustalituse referent

Algus kell 11.00

Lõpp kell 14.25

Päevakord

1. Eelmise istungi protokollki kinnitamine
2. Nõusoleku andmine justiitsministri määrusele „Maa-, linna-, haldus- ja ringkonnakohtute kohtunike arv“
3. Kohtute tööpiirkondade ühendamise

1. Eelmise istungi protokollki kinnitamine

Protokoll kinnitatud redaktsiooniliste muudatustega.

2. Nõusoleku andmine justiitsministri määrusele „Maa-, linna-, haldus- ja ringkonnakohtute kohtunike arv“

Sarapuu – sissejuhatus. Tutvustab ministri määruse eelnõu ja seletuskirja.

Anton – edastan Viru Ringkonnakohtu arvamuse, mis peaks kohtuhaldustalitusele tuttav olema. Oluline on määruse puhul see, et määruse sisuks on vähendada ringkonnakohtunike arvu ja suurendada esimese astme kohtunike oma.

Särgava – kui me eelmisel korral tegelesime kohtunikukohtade ümberjagamise, siis me puudutasime ka erinevate kohtuastmete vahel kohtade ümberjagamist. Eelmisel korral suurenes teise astme kohtunike arv kahe võrra esimese astme kohtunike arvel.

Anton – kohtunikukohtade astmete vahel ümberjagamise puhul on oluline, et ringkonnakohus peab kollegiaalselt arutama asju.

Kiidjärv – ümberjagatavad kohtunikukohad on praegusel hetkel täitmata.

Sarapuu – Viru Ringkonnas on veel üks vakantne koht tekkinud tänaseks, aga seda see määrus ei puuduta.

Seppik – kui eelmisel korral kohtunikukohtade ümberjagamist arutasime, siis protokollki lõpus fikseeriti, et astmetevahelise koormuse võrdlemist ei ole lõpuni arutatud. Ringkonnakohtus asjade arutamise spetsiifikat ei ole määruse eelnõu ettevalmistamisel arvestatud.

Sarapuu – ringkonnakohtu koormus sõltub esimese astme asjade arvust. Kui ei suurene esimese astme asjade arv, ei suurene tõenäoliselt ka ringkonnakohtusse saabuvate asjade arv.

Ligi – Viru Ringkonnakohtu esimees viitas sellele, et Viru RKK tööpiirkonnas suureneb esimese astme tööjõudlus ja sellega seoses suureneb ka teise astmesse saabuvate asjade arv. Aga see ei saa nii olla, vähemalt mitte pikemas perioodis – lühiajaliselt võib ringkonnakohtusse saabuvate asjade arv suurened, kui esimese astme kohtunikud lahendavad rohke asju. Kui aga pikemas perspektiivis esimesse astmesse saabuvate asjade arv ei suurene, siis ei saa ka teise astmesse saabuvate asjade arv suurened.

Särgava – Põhja piirkonnas (Tallinna LK ja Harju MK) on kohtuniku menetluses on 395 tsiviilasja, siis see on ebanormaalne seis. Täiesti selge, et inimesel tuleb oma lahendit oodata kuid. Ei tahaks nõustuda väitega, et esimeses ja teises astmes on võrdne koormus.

Seppik – arvestades seda, et apellatsioonimenetluses arutavad kohtunikud asju kolmeliikmelises koosseisus, ei saa nõustuda sellega, nagu näitaks apellatsiooniaseme kohtuniku tegelikku töökoormust temale langevate asjade arvu ja koefitsiendi 1, 5 korrutis. See ei arvestaks apellatsioonimenetluse eripära. Teise astme kohus on lahendeid kontrolliv kohus ja sinna ei tule reeglina lihtsaid asju. Vaja on aega, et süveneda ja ka ennast täiendada. Praegu ei ole süsteemseks enesetäienduseks üldse aega. Otsuste kirjutamine ei saa olla ainus kriteerium, mille alusel arvestada teise astme kohtuniku töökoormust. Ka asja ettevalmistamine võtab oma aja.

Anton – ärme püüa asjade võrdlemise suhtarvu käigupealt leida.

Sarapuu – 1,5 on meie pakutud suhtarv. Pr. Seppik pakkus 3. See ei ole meie arust õige. Ringkonnakohtu kohtunikud leidsid, et 2 on õige. Näiteks väärtetasu arutab ringkonnakohtunik üksi. 1,5 kuni 2 on õige suhtarvu vahemik.

Anton – meie hulgas ei ole vist kedagi, kes peaks õigeaks seda, et ringkonnakohtuniku poolt lahendatud asi on üks-ühele võrreldav esimese astme kohtuniku pool lahendatud asjaga. Kas me oleme valmis täna ütleva, et mingi konkreetne koefitsient on õige? Ma kardan, et me ei ole.

Sarapuu – me ei otsusta täna ju seda valemist.

Anton – aga mida me siis otsustame? Kogu probleemi üks tahk on see, et me jagame kohti ümber teise kohtuastmesse. Et seda teha, peavad olema selged argumendid. Täna hommikuni olid mulle kättesaadavad vaid tabelid, kus koefitsiente ei olnud. Täna sain tabeli, kus on kirjas, et võiks korrutada 1,5 või 2-ga.

Seppik – ükskõik, millise koefitsiendiga korrutades on ringkonnakohtu koormus suurem.

Ligi – Tallinna ja Harju kohtud ühendatakse Põhja Maakohtuks, nende koormus on ringkonnakohtu koormusest suurem.

Laarmaa – kas määrusest tuleneb, et ministeerium on nõus järgmisel aastal suurendama esimese astme kohtunike arvu kolme võrra?

Sarapuu – seda saaks teha raha eest, mis jääb täitmata kohtunike kohtade arvel järele. Suurendada rohkem ei saa, kuna me ei saa teha kokkuleppeid pikemat aega lapsehoolduspuhkusel olevate kohtunikega, et nad mingi ajani tööle ei naaseks. Me ei saa võtta üks-ühele, et meil on niipalju vabu kohti, et niipalju kohti loome juurde. Reserv peab olema olema. Vastuseks – jah, kolm kohta tuleb lisaks.

Anton – eelmine kord me vaidlesime ka selle üle, mis on prioriteet nr 1 – kas kohtade ümberjagamine või töökoormuse normaliseerimine. Eelmine kord jäi KHN seisukohale, et koormuse normaliseerimine on esimene prioriteet, mitte kohtade ümberjagamine. Määrus kannab endiselt varasema ideoloogia märke. Et ümberjagamise kaudu on probleemid lahendatavad. Kardan, et loodava Põhja Maakohtu eriti Tallinna osas on vaja juurde kohtunikukohti, Harjus pole vaja, vähemalt mitte selle statistika järgi, mida mina olen näinud.

Särgava – tegelikult on Harjus ka kohta juurde vaja, neil on ikka suur koormus.

Sarapuu – ainuke, kes andis eelnevalt märku, et erinevate astmetevaheline jagamine ei ole hea mõte, oli pr. Seppik. Meil ei jäänud muljet, et koormuse normaliseerimist ei või teha kohtunike ümberjagamise arvelt. Pretsedent on ju olemas.

Amann – kogu andmete baas lähtub eelmistest aastatest, kus kehtis kriminaalmenetluses teine seadus. Praeguse aasta esimesest juulist on teised menetlusnormid. Käesoleval aastal on prokuratuurist tulnud asju sadades. Seda statistika ei arvesta.

Pilv – kas päevakorrast on maas teise astme kohtunikukohtade juurdeandmine? Siis võib tekkida pudelikael. Esimeses astmes lahendatakse probleem, aga kohtusüsteemis tervikuna ei lahendata.

Sarapuu – 2004/2005 on kavas riigi õigusabi seaduse rakendamine, sinna läheb ka enamus juurde tulevast rahast. Sellised valikud on tehtud. Loodame, et riigi õigusabi rakendamine tõhustab kohtu efektiivsust.

Seppik – keegi ei vaidle, et esimese astme kohtutele on kohti juurde vaja, aga põhjendatud ei ole anda neid apellatsiooniaseme kohtunike kohtade arvel. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku eelnõu ei anna alust arvata, et apellatsioonikohtute koormus väheneb. Lihtsustatud menetluste asjad ei jõua ka praegu ringkonnakohtusse, apellatsioonkaebuste vastuvõtmisega seotud menetluslikud toimingud, millega seni tegeles esimese astme kohus, saavad eelnõu kohaselt aga apellatsioonikohtu ülesandeks.

Anton – meile kättesaadav statistika ei ole mind veennud, et tingimata peaks andma Harju kohtusse koha. Tuginesin 2003 aasta statistikale. Minu ettepanek on – kuulame ära, mida Märt Rask asjast arvab ja siis, kui on võimalik, kujundada hääletamise teel oma seisukoht.

Särgava – ringkonnakohtule oleme otsustanud anda kohti juurde ja Tallinna Ringkonnakohtu on kohti juurde saanud, sel suvelgi täideti kaks kohta.

Seppik – andsime juurde küll, aga kui kohti ümber jagasime, ei olnud kõne all see, et ringkonnakohtutest tuleks kohti ära võtta.

Rask – me oleme vaielnud pikka aega õigusemõistmise kättesaadavuse üle vabariigis. Kodaniku jaoks peab olema õigusemõistmine mõistlikul ajal kättesaadav. Ei ole normaalne, kui erinevates piirkondades on õigusemõistmise kättesaadavus ajaliselt erinev.

Esimene probleem – kas kohtunike korpus, mis on olemas, peab konfliktsuse astmega hakkama saama, või oleme proportsioonis mööda pannud ja riik peab rohkem ressursse andma? See on tuleviku teema, millega peab Riigikohtu esimees tulevikus tegelema hakkama. Võimalik, et üleminekuperiood kestab veel aastaid, aga põhimõtteliselt ka järgmise päevakorrapunkti juures see küsimus tõusetub.

Väidetakse, et statistika ei ole adekvaatne. Kui me toome välja esimese ja teise astme koormuse koefitsiendi, kuidas siis peaks see koefitsient Riigikohtu suhtes olema? Seda skeemi peab kogu kohtunikud arvestama. Ettepanek, et kohtute osakond seda arvestaks. Oleks vaja vundamenti, millest ressursse jagada.

Täna räägime sellest, kas tegu on ümberjaotamisega. Vaidlus võib kesta pikalt teemal, kas saab vahetada esimese astme kohtu kohtuniku teise astme kohtu kohtuniku vastu. Siis tekib küsimus, kas esimese astme kohtunikud on üks tsunft, teise astme omad teine ja Riigikohus kolmas? Põhiline on see, et jääk tuleb likvideerida. Kas kohtunikud on selleks valmis? Tänapäev otsustus põhineb eksperimendil – võib-olla mõne aja pärast tuleb ringi vaadata, aga kogu praktika on oma vigadest õppimine. Mina julgeksin olla optimistlikum, Tõnu on väga konservatiivne.

Anton – kas me oleme valmis hääletamiseks? Hääletame – kas me peame põhjendatuks ringkonnakohtu kohtunikest kahe koha viimist esimesse astmesse?

Hääletus

kiidab heaks – 5

vastu – 4

erapooletu – 0.

OTSUS: KHN kiidab heaks kahe ringkonnakohtu kohtuniku koha viimise esimese astme kohtusse.

Anton – Harju ja Tallinna kohtusse kohtunikukoha andmiseks oluline kohtunike palgafondi ülejäägi kasutamine. Minu ettepanek on hääletada põhimõtet – kas kokkuhoitud raha kasutatakse selleks, et luua uued kohtunikukohad.

Rask – täitmata kohtade raha arvel uusi kohti luua ei saa, sellega tekib eelarvedefitsiit.

Sarapuu – meil on eraldi rea peal kohtunike ja ametnike palgafond, reservi hoiaime võimalikult väiksena, aga mäletan KHNi seisukohta, et kohtunike palgafondi reservi raha peab kulutama õigusemõistmise tarbeks, lisakohtade loomine on ka õigusemõistmise tarbeks raha kulutamine. Ettepanek on kooskõlas sellega, mida olema KHN-s arutanud. Ei ole vahet kas kokkuhoitud raha läheb kohtunikukohtade loomiseks või konsultantide palgaks. Seega on tõesti eelarve defitsiidiga planeeritud. Mõnevõrra on võimalik defitsiiti planeerida ja seda ka hallata. Kui lisakohtunike kohtade loomiseks läheb, on raha kasutamine selleks asjalik.

Seppik – kas me ei võta liiga suurt vastutust. Minister ikkagi peab otsustama, kas ta kinnitab eelarve defitsiidiga või mitte?

Anton – riigieelarves ei ole ette nähtud kohtunike arvu suurendamist. Kolme koha võrra suurendatakse kohtunike arvu, kuid see on ainult näilik suurendamine. Ministeerium näitab seda nii, kuna niikuinii on osad kohad täitmata. Me kas pooldame või oleme vastu sellele, et kohtunike kohtade arvu suurendatakse varjatult.

Rask – ei soovitaks KHN-l väga detailset ja täpset seisukohta kujundada, küll aga võib seda kujundada põhimõttena. Kas eelarve „potist“ peaks olema vastavalt vajadusele võimalik moodustada uusi kohtuniku kohti?

Särgava – selle põhimõtte oleme läbi arutanud ja heaks kiitnud. KHN otsustas, et need vahendid, mis järele jäävad lähevad kohtusse tagasi ja neid tohib kasutada vaid õiguse mõistmise funktsiooni tagamiseks.

Anton – kujuneb olukord, kus kohad on palgafondiga katmata. Kohtunikukohad on kahesugused – need, mida täidetakse ja need, mida ei täideta. Mulle meeldiks, kui on võimalik anda selge vastus – mitu kohtuniku on Eestis, mitu esimeses, teises, kolmandas astmes?

Sarapuu – Tööl olevate kohtunike arv muutub kogu aeg. Määrus ei muuda töötavate kohtunike arvu, vaid kohtunike üldarvu.

Amann – siis on vale statistika, asjade arv jagatakse täidetud kohtade arvuga.

Sarapuu – see ei ole tõsi, arvestatakse nii, kui palju reaalselt asju arutatakse töötavate kohtunike poolt.

Anton – kas loome juurde kohtunikukohad vastavalt määruse eelnõus sätestatule?

Rask – kohtunike arv on ühiskonnas selline kriteerium, mida alati küsitakse. Kohtunike arv on see, mille järgi koostatakse eelarvet. Kui teeme täitmata kohti juurde, siis räägitakse kohtade arvust, millel reaalselt eelarvekatet ei ole, viime maksumaksja eksitusse. Ressurssi ei ole, aga kohad on.

Jagamine saab olla vaid raha raames, mis on õigusemõistmise funktsiooni tagamiseks olemas. Mina ei poolda seda, et formaal-juriidiliselt moodustatakse kohad, millel ei ole rahalist katet. Sellega tekib ka olukord, kus täidame kohtunikukohti 1,5 aastat, kuna raha ei ole.

Anton – panen hääletusele – kas üheks allikaks kohtade juurdeandmisele on ametis mitteolevate kohtunike ülejääv palgafond?

Poolt – 0

Vastu – 8

OTSUS: KHN ei anna nõusolekut täitmata kohtade arvel täiendavate kohtunikukohtade loomiseks.

Anton – kolmas küsimus, mida peame hääletama – Rapla Maakohtu kohtunikukohtade arvu vähendamise ühe võrra. Kas sellega on kõik päri?

Vastuväiteid ei ole.

OTSUS: Rapla Maakohtu kohtunikukohtade arvu vähendatakse ühe võrra.

Anton – ja viimane hääletus, kas anda juurde kohtunikukohti Harju Maakohtule, Tallinna Linnakohtule ja Tallinna Halduskohtule?

Seppik – ringkonnakohtu ei tohiks siiski kõrvale jätta. Tallinna Ringkonnakohtus peaks saama kaks kohta juurde.

Anton – KHN oli seda meelt, et kohtunikukohti tuleb selgelt ja avalikult juurde luua ja jutt käis viiest kohast. Kui nüüd suurendatakse kohtunike arvu viie võrra, siis millistel kohtudel on veel võimalik nendele kohtadele pretendeerida?

Seppik – halduskohtu kohaga seoses – kas ei ole mõeldud sellele, et Tallinna Halduskohtule on vaja esimeest?

Sarapuu – me suhtlesime Tiiu Jervaniga ja tema arvas, et vakantsele kohale peab välja kuulutama konkursi, kuna Harju Maakohtus on kohtunikukandidaadiks endine halduskohtu konsultant. Ta pakkus välja, et kuna tal läheb kaks kohtuniku lapsehoolduspuhkusele, siis selle arvel saaks luua kohti.

Anton – hääletamisele ettepanek – ministrium plaani täiendada selliselt, et täiendada ka Tallinna Ringkonnakohtu kohtunikukohtade arvu. Mitte Harju arvel, vaid ministriumile teadmiseks, et selline on meie arvamus. Hääletusele – kas ministrium peaks ka Tallinna Ringkonnakohtu kohtunikukohtade arvu suurendama?

Kiviloo – Tallinna Ringkonnakohtu osas me ei ole valmis täna seisukohta võtma, kuna meil puuduvad täpsed andmed. Ringkondi on võrreldud omavahel. Võtsime ära Virult kohti ja Tartult kohti, me ei tea, mida tähendab see võrdluses, et neis kohtutes on üks koht vähem. Selle valguses me ei tea, kas Tallinna Ringkonnakohtule on kohti vaja, võib-olla on, aga meil puuduvad andmed.

Anton – täna ei ole kokku lepitud meetodikat, kuidas võrrelda esimese ja teise astme kohtu tööd.

Laarmaa – meil on siin justiitsministri määrus ja pakutud kohtunikukohtade arv. Otsustasime, et kaks vakantset ringkonnakohtuniku kohta võtame ära ja Rapla Maakohtu kohti võtame ära. Kas ministrium on nõus muutma määrust konkreetselt kolme kohti osas?

Sarapuu – määrust saab teha olemasolevate ressursside alusel. Saab teha kolme kohti ümberjagamist.

Anton – edukam on suund, kus arutame konkreetset määrust seletuskirjaga. Kui on võimalik kiiresti määrust meie seisukohtade järgi muuta, siis oleks see teretulnud. Aga me ei saa Marguselt oodata, et ta ütleb ministri eest, et jah, muudame. Tema sundimine seda tegema ei ole praegu kohane.

Sarapuu – oleme ministriga arutanud määrust ja mõnes küsimuses saan muutuste kohta öelda, et saab teha, kõige osas ei saa.

Särgava – kui kolm kohti on olemas, siis ülejäänud kolm kohti on ju uute kohtade loomine. Kas selles osas on ministriga räägitud.

Sarapuu – volitused on kokku leppida kohtade ümberjagamine olemasolevate ressursside piires.

Särgava – aga kolmele ju realselt ressursse ei ole.

Rask – olen seisukohal, et kõik kohad peavad olema ressursiga kaetud. Teine – eelarvemenetlus Riigikogus on alles noor, siis kui tuleb signaal, et vaja on kohti juurde, siis annab seda ju veel arutada. On läbirääkimiste võimalus. Kui praegu hakatakse arutama, kas ressursse on või ei ole, siis ei saa Margus midagi teha, aga eelarvetaotluse saab ta ikkagi ministri edastada.

Anton – kas kohtunike arvu saab suurendada viie kohtunikukohti võrra? Kuidas läheb eelarve arutamine?

Sarapuu – prioriteet on riigi õigusabi rakendamine.

Anton – küsimus ka selles, mis suunas me edasi tegutseme. Mina pakun, et paneme hääletusele selle, et ministrium peab ka kaaluma seda, et Tallinna Ringkonnakohtu kohtunikukohtade arvu oleks vaja suurendada. Praeguse määrusega ei ole neile ühtegi kohti antud.

Seppik – ministrium ei ole võrdlevalt analüüsinud esimese ja teise astme kohtute koormusi. Samas on arvanded meile esitatud ja nende põhjal on ka meil endil võimalik koormusi võrrelda. Kui me pidevalt lükkame otsustamist edasi, kuna pole piisavalt andmeid, ei jõua me kuskile.

Anton – vägisi ei saa sundida KHN-i otsust tegema, sest vähemalt üks liige on öelnud, et tal puuduvad andmed.

Särgava – mina ei ole ka valmis hääletama. Statistika statistikaks, aga kui nüüd need kohtunikud ka tööle hakkavad, oleks jaanuaris pilt teine.

Anton – kaks liiget ütlevad, et nad ei ole valmis hääletama, kas sellegipoolest saame hääletada? Kas on kõik nõus?

Kiviloo, Särgava – nõus.

Anton – panen hääletusele ettepaneku justiitsministeeriumil kaaluda veel kord kohtunike koha või kohtade eraldamist Tallinna Ringkonnakohtule.

Poolt – 6

Vastu – 1

Erapooletu – 2

Kiidjärv – kas erapooletuse osas ei ole meil seisukohta?

Kiviloo – õige, erapooletu ei saa olla. Seega ei ole kaks erapooletut, vaid kaks ei hääletanud.

Kiviloo – kõik on kohustatud hääletama kodukorra järgi.

Põhimõtteliselt ma ei ole vastu, aga ma rõhutan, et kuna kohti on juurde antud, ei ole meil head ja õiget statistikat, mille põhjal oleks selge, et Tallinna RKK-I jälle kohti juurde vaja on.

OTSUS: Justiitsministeeriumile tehakse ettepanek kaaluda Tallinna Ringkonnakohtule kohtuniku-koha juurdeandmist.

Anton – tulemused

1. kokkuvõtteks – määrus jäi heakskiiduta.
2. ministeeriumil luua metoodika esimese ja teise astme asjade võrdluseks
3. Tallinna Ringkonnakohtu vajadust tuleks kaaluda, KHN enamuse soovitat vähemalt üks kohtuniku-kohat Tallinna Ringkonnakohtule juurde anda.
4. Täna arutelu tulemused võiksid olla aluseks määruse muutmisele.

Loodan, et järgmine kord suudab Märt Rask asja niikaugale viia, et saame öelda, kas kohtunike arvu suurendatakse või mitte.

Kui see toimub, on meil võimalik kõik vajadused realiseerida. Kui peaks juhtuma nii, et KHN järgmiseks istungiks on selge, et kohti juurde ei tule, tekivad küsimused, kes olemasolevad kohad peaks saama.

Põhirõhu võiks panna sellele, et kohtunike arvu on vaja suurendada.

Kiviloo – kas me ei lükka otsustamist liiga kergekäeliselt jälle edasi.

Anton – kohti jagab minister, meie saame anda vaid heakskiidu.

Rask – eristaks ajalist piiri. Otsustus kohtade ümberjagamise kohta võiks hakata oktoobris toimima. Viie koha loomine ei hakka kehtima varem kui jaanuar 2005.

Oleks tark, kui KHN võtaks seisukoha ümberjagamise kohta, aga see ei tähenda, et kogu jääk, mis on tekkinud Tallinnas või mujal, saaks sellega likvideeritud. Need küsimused tuleks lahendada järgmistel istungitel. Võiks heaks kiita täna määruses märgitud ümberjagamised.

Anton – 6 nõukoja liiget olid hääletusel seisukohal, et kaaluda tuleb ka Tallinna Ringkonnakohtule koha juurdeandmist. Praeguse skeemi järgi on vaja seitse kohtuniku-kohat, ressursid on kolm kohta.

Ei soovi küsimuse arutamist edasi lükata, vastupidi - ei oleks midagi ilusamat, kui täna oleks saanud abistada hädalisi. Nüüd on kaks võimalust – järgmine KHN toimub võimalikult ruttu või teeme vaheaja ja peale seda arutame.

Kiviloo – oleme valmis ju täna selleks, et saame otsustada, kuhu kolme kohta kõige rohkem vaja on.

Vaheaeg 13.00 – 13.10.

Anton – leppisime kokku, et hakkame jagama kolme reaalselt olemasoleva kohtuniku kohta. Kas Margusel on ministri volitus olemas?

Sarapuu – olemasolevate kohtade jagamiseks on volitus olemas.

Anton – tuletan siis meelde – algselt oli määruses Harju MK + 1, Tallinna LK + 4, Tallinna HK + 1, Tallinna RK + 1.

Sarapuu – meie ettepanek – üks Harju Maakohtule ja kaks Tallinna Linnakohtule.

Anton – ettepanek põhineb ootustel, lootustel, statistikal. Kas me oleme valmis hääletama? Vastuväiteid ei ole.

Kes on poolt: Harju Maakohus pluss 1, Tallinna Linnakohus pluss 2?

Poolt – 8

Vastu – 1

OTSUS: Kaks kohtuniku-kohat läheb Tallinna Linnakohtusse ning üks Harju Maakohtusse.

Seppik – meile jagatud statistilisi andmeid arvestades ei ole see päris õige. Tallinna Ringkonnakohus töötab väga suure koormusega.

Anton – kas KHN on nõus, et KHN on andnud sisuliselt eelneva heakskiidu.

Vastuväiteid ei ole.

Särgava – kas ma saan õigesti aru, et jagasime kohad ümber, kuid täiendavaid kohtunikukohti on ka vaja?

Sarapuu – annan ministrile arutluskäigu edasi, arutame seda ka nii ministri kui tulevase KHNi esimehega. Teemaga tegeletakse edasi.

3. Kohtute piirkondlik reform.

Sarapuu – ei hakka kordama eelmisel istungil öeldut. Vahepeal on toimunud niipalju, et me oleme teinud läbi ministeeriumidevahelise kooskõlastusringi.

Meie jaoks oli olulisim siseministeeriumi seisukoht. Nead kooskõlastasid eelnõu märkusteta. Välisministeerium ja Rahandusministeerium kommenteerisid rohkem. Rahandusministeeriumi üks märkus oli – võib-olla tekib probleeme linnakohtute nime kadumisega, kuna linnakohus on põhiseaduses ära märgitud. Põhimõttelist vastuseisu ei ole, polnud ühegi ministeeriumi poolt.

Särgava – kas õigusemõistmise ametnike arv väheneb või mitte? Välja arvatud kohtunike arv.

Sarapuu – see saab olema piirkonniti erinev ja sõltuma hakkab piirkonna töökoormusest. Tulevikus ametnike arv võib suurened, võib väheneda. Raske üheselt vastata. Kohtuametnike arv ei tohiks selle reformikavaga seoses muutuda, muutub seoses kohtunike arvu muutusega. Küll aga on meil käsil teised projektid, mis vähendavad tehnilise töö tegijate arvu, aga selle arvelt saame sisulise töö tegijaid juurde.

Neli olemasolevast haldusdirektorist saavad kohtudirektoriks, teised saavad „abilisteks“. Kindlasti ei looda juurde kohti haldusdirektoritele.

Särgava – kas põhimõte on selline, et nt Pärnu kohtunik võib Haapsalus käia ja Rapla oma Pärnus jne?

Rask – millal planeeritakse see valitsusse, millal Riigikogusse saata? See on ajalise perspektiivi suhtes vajalik.

Sarapuu – Selle aasta algusest oleme tegelenud selle projektiga. Ettevalmistav töö on käinud pool aastat. Rakendus jaanuar 2006. Selle aasta teine pool on menetluseks valitsuses ja Riigikogus, rakendamiseks tahame ka piisavalt aega jätta.

Amann – kogu reformi eesmärk on saavutada ühtlane kohtumõistmine terves riigis. Seda peab tagama personali paindlik ümberpaigutamine. Küsimus selles, kas on positsioon, kas teatud asja läbivaatamiseks on vaja n arv ametnikku? Kui selline suhtarv on olemas, tahan seda teada. Kui jagame kohtud piirkondadesse, siis mis on jagamise alus? Koormused jäävad ju ebaühtlaseks. Kui kohtunike arv on konstantne, siis palju suureneb teenindava personali arv?

Sarapuu – ideaalis on tulevikus kahe kohtuniku kohta üks sekretär ja üks konsultant. Täna ei ole võimalik vastust anda, kuna Lääne-Virus on üks konsultant kaheksa kohtuniku peale.

Ligi – reformi eesmärk ei ole ametnike arvu vähendamine, vaid asjade kiirem lahendamine. Kohtupiirkondade lõikes peaks olema selline inimeste arv, mis tagab asjade kiire lahendamise.

Sarapuu – piirkonnastumine puudutab kõiki ametnikke, nii kohtunikke, kui ka tehnilise töö tegijaid. See on ka kohtu enda otsustada, kuidas kulutada enda raha. Me ei ütle, et igas kohtus peab olema teatud arv tehnilisi töötajaid. Seda saab kohus ise otsustada.

Laarmaa – kohus ise otsustab, aga mida tähendab Maakohus, mis seletuskirja järgi on esimese astme kohus, aga jaotub jaoskondadeks. Jaoskonnad moodustavad maakohu oleks ilus öelda.

Sarapuu – valitakse nt Võru kohtust kohtu esimees, siis on ta esimees, kes töötab selles mahus Tartus või Võrus. Kui kohtu esimees valitakse Võru jaoskonnast, siis on ta Võru jaoskonna kohtunik, aga ka kohtu esimees.

Anton – samal kohtul on ka Võrus vanemkohtunik.

Sarapuu – vanemkohtunikku olema ei pea. Seal jaoskonnas, kust tuleb kohtu esimees, ei ole vanemkohtunikku. Kohtu esimees ei saa iseennast nimetada vanemkohtunikuks.

Anton – kuidas on suhted olukorras, kui ühes jaoskonnas on kohtu esimees ja vanemkohtunik?

Ligi – kas sama seis ei olnud Tallinna Linnakohtus, kui kriminaalmajas ja tsiviilmajas olid osakonna juhatajad?

Särgava – meil probleemi ei olnud, kõik sõltub isikust. Mina saan aru, et maakohu esimehel on ühed ja jaoskonna vanemkohtunikul on teised funktsioonid. Õhkonna võib keeruliseks keerata, aga seda me praegu ei aruta.

Ligi – kohtu direktoril on ka oma aparaadi juures vabad käed, haldusdirektorit ei pea nimetama sinna, kus seda vaja ei ole.

Anton – kas kohtu esimehel on oma jaoskonnas veel oma aparaat? Kas direktor istub samas jaoskonnas? Või on nii, et jaoskonna administratsioon ja kohtu administratsioon on põimunud?

Ligi – nad peaksid olema põimunud. Asutus tervikuna peab töötama ühe asja eest.

Anton – järelikult tekivad juhtivkohtud.

Sarapuu – Mina pidasin silmas, et ei ole *a priori* kindel, et Tartu või Pärnu omab liidri rolli. See pannakse paika töökorralduse käigus.

Anton – kui administratsioon on põimunud, siis minu nägemist mööda on tegu juhtivkohtutega.

Sarapuu – kas juhtivkohtu olemasolu on probleem ja kui on, siis kuidas seda vältida? Keskus Lõunas on Tartu, kuna ta on faktiliselt tõmbekeskus.

Kiidjärv – kas aparaat viiakse ära, kui kohtu esimees on Võrus?

Amann – direktori asukoht määrab juhtivpositsiooni.

Rask – idee ei ole vana, vaid tekkinud juba tükk aega tagasi. Ilmselt on KHN-l võimalik valida mitme variandi vahel. Üks – see ei lähe mitte ja seda reformikava ei kooskõlastata kunagi. See on halb variant. Piirkonnastumine on toimunud teistel aladel – prokuratuuris nt.

Probleemid on teised – põhiseaduslikkuse probleem. Kas laiendada piirkonda või liita kohtuid? Praegu on laiendamine ette võetud ning see kannab ideed, mida on riigile vaja. Võtaks päeva või kaks ja vaidleks asja korralikult läbi, logistika ja muu.

Teine põhiseaduslik probleem – põhiseadust on võimalik nii mõista, et kui seal mainitud linnakohust ei eksisteeri, ei ole see inimõiguste rikkumine, isegi riive mitte, sest meil pole ka palju teisi kohtuid.

Eelnõu terminid – vanemkohtunik on ebatäpne. Õigusemõistmisesse juhtimisfunktsioon ei puutu. Võib olla kohtu esimees ja asetäitjad. Haldusstruktuur peab olema nii lahti kirjutatud, et täna esitatud küsimusi ei tekiks. Ei saa nõustuda sellega, et struktuuri moodustamine on iga kohtu vaba valiku küsimus. See on kaudselt seaduste ühetaolise kohaldamise küsimus. Vähemalt printsiibid peavad paigas olema, millest kohus koosneb. Eelnõu ei kanna välja ideoloogiat, mida see peaks tegema. Punktis 22 on kirjas eelnõu põhiprintsiip. Kohtute seaduse üldossa tuleb raiuda sisse teadmine, kuidas on jagatud asjad. Kohtu esimehe otsene vastutus tööjaotuse ees peab sätestatud olema.

Teen ettepaneku teha seminar selleks, et reform saaks läbi viidud korralikult.

Laarmaa – Raskiga nõus. Seminari raames tuleks tõesti palju läbi arutada. Eelnõust ei tule välja, mis printsiibi järgi asju jaotatakse. Asjade jagamine ei ole kohtu enda asi, igal pool peab olema ühtne põhimõte. Lahti ei ole veel ka see mõeldud – kui kohtunik saab teise jaoskonna asja ja peab arutama need teises kohtus – kuidas see korraldatakse? Selle kava järgi peab nt Võru kohtunik 54 asja lahendamiseks igal nädala Tartus käima. Lisaks, kas kohtunik reisib üksi või võtab kaasa ka oma sekretäri, konsultandi?

Sarapuu – ei ole võimalik kõigile neljale kohtupiirkonnale disainida ühtset mudelit.

Laarmaa – aga mõtleme selle peale.

Anton – kui öeldakse, et kohus ise lahendab küsimused, ei ole see siiski nii lihtne.

Sarapuu – kui kohus leiab, et neid rahuldab variant, et on üks sekretär kahe kohtuniku peale, siis on nii, aga kui leiab, et see ei rahulda, siis võtab igale kohtunikule oma sekretäri.

Anton – teeme vahekokkuvõtted. Mina tajusin, et Margus ja ministeerium ja osakond on võtnud kaitsepositsiooni. Seda aitab lammutada Märdi ettepanek seminariks. Võib-olla peaksid KHN ja ministeeriumiametnikud sõbralikus õhkkonnas kokku saama, et arutada asja.

Kui on täna konkreetseid ettepanekuid, võiks need teada anda, saab need kirja ja nende peale juba mõelda. Kes pole veel süvenenud ja pole ettepanekuid, need võiksid need hiljem kirja panna ja edastada. Tundub, et piirkonnareformiga tuleb edasi tegeleda.

Sarapuu – täiesti mõeldav on vabas õhkkonnas kokkusaamine. Vajalik vaid aeg leida.

Seppik – ehk oleks mõttekas võtta üks piirkondlik esimese astme kohus ja modelleerida kõik võimalikud toimingud – transport, toimikute liikumine, saalid, sekretärid, tööjaotamise põhimõtted jmt. Lihtne on öelda, et tööjaotuse põhimõtted paneb paika KHN, aga tegelikult on väga keeruline ühitada erinevaid vajadusi. Arvestada tuleb kõike – et asjad jaguneksid kohtunike vahel õiglaselt, et asju lahendaksid võimalikult vastavas kohtumajas töötavad kohtunikud ja et kohtunikel tuleks võimalikult vähe reisida, samuti spetsialiseerumist jmt. Selle töö võiks ministeerium eelnevalt ära teha, see võimaldaks ka kitsaskohti leida.

Sarapuu – sellega me püüaksime ära teha töö, mille me lootsime lahendada rakendamisaastaga.

Anton – kõigepealt peaks leidma aja, kus me saame kokku ja arutame kõike. Kas sellega on kõik päri? Kui kõik on päri, siis püüaks täna asjale punkti panna ja arutame seda tulevikus.

Rask – ärme täna kuupäevi pane, aga KO võiks septembri teises pooles aja leida. Võiks olla siis KHN väljasõiduistung koos vaba aja sisustamisega.

Väga meeldis Malle lähenemine modelleerimisest, lisada tahaks siiski paar mõtet. Ilmselt tuleb mudel teha kolmest aspektist – läbi kodaniku pilgu, läbi kohtuniku pilgu ja läbi kohtu juhtumispilgu. Need pilgud ei lange kokku. Kategooriliselt soovitan siiski loobuda vanemkohtuniku nimest. Kui need ideed järgneva kahe-kolme nädala jooksul genereerida, saame hakkama. Tänane KHN otsus võiks olla selline, et idee väärrib teostamist, kuid arutame seda veel.